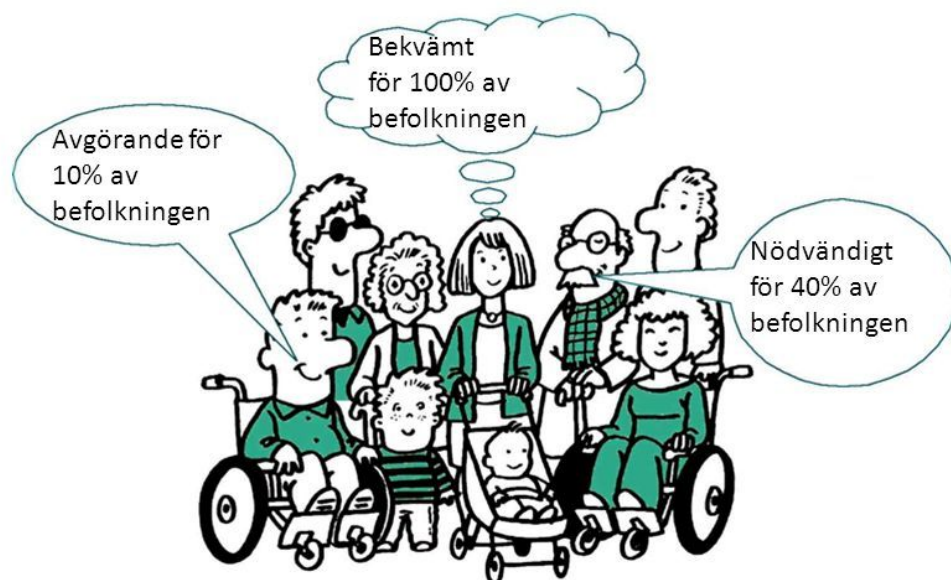

PROJEKT TILLGÄNGLIGHETSGUIDE

Turism för alla – bekvämt för alla

Ett samarbetsprojekt under 2015-2018 mellan Visit Åland r.f och Ålands Handikappförbund r.f finansierat av landskapsregeringens initiativ Kraftsamling för tillväxt och inflyttning 2015.

BAKGRUND

På Åland är utbudet av verksamheter och allmänna platser anpassade för personer med olika funktionsvariationer begränsade, likaså kunskapen om utvecklingspotentialen med att arbeta med *Tillgänglig turism*.

En åländsk tillgänglighetsguide som är baserad på fakta från tillgänglighetsinventeringar nämndes redan som en målsättning i landskapsregeringens tidigare turismstrategin (2003-2010). När den nya *Turismstrategi för Åland 2012-2022* lanserades under 2011, är området tillgänglighet ett prioriterat och ett centralt område i strategin som infrastruktur, bokningsbart, öppettider etc. samt Tillgänglig turism eller Turism för alla som omnämns som ett av de snabbast växande segmentet inom resandet. Efter lanseringen gjordes en direkt åtgärd genom att bilda tematiska nätverksgrupper för olika reseanledningar i uppdrag att arbeta med olika utvecklingsfrågor.

Ålands Handikappförbund r.f. med verksamhetsledare Susanne Broman tillfrågades att ställa upp som processledare och sammankallare för det nybildade nätverket *Tillgänglighet för alla* med frivilliga representanter från underföreningar vid Ålands Handikappförbund, turismbranschen och näringslivet. Nätverket hade inga egentliga resurser för sitt arbete.

Nätverket konstaterade att behovet av en tillgänglighetsinventering av olika platser på Åland är fortfarande aktuellt för att få bild av läget. För att kunna förverkliga en sådan åtgärd fanns det ett behov av en extern finansiering i och med att aktörerna i nätverket inte hade möjlighet att genomföra projektet inom ordinarie verksamhet.

I och med landskapsregeringens initiativet Kraftsamling för tillväxt och inflyttning inför 2015 såg nätverket en möjlighet att genomföra projektet. En projektgrupp bildades med en representant från Visit Åland, Ålands Handikappförbund, Ålands Landskapsregering, Företagarna på Åland, Ålands Näringsliv och en representant från nätverket *Tillgänglighet för alla*.

Under jan-februari skrevs en ansökan under projektnamnet *Tillgänglighetsguide* som lämnades in den 27.2. 2015. (bilaga 1) Kostnaderna för projektet fastställdes till 65.000 € och omfattade projektledning, inventering inkl.rapportering, målgruppsanalys, administration och marknadsföring. Inventeringarna skulle göras över ett brett perspektiv dvs. med beaktande av olika typer av funktionsvariationer.

Då landskapsregeringen började handlägga ansökan i september begärdes med två dagars varsel en uppdaterad projektansökan samt en utsedd huvudman. Resultatet blev en nedbantad budget där Ålands Handikappförbund tog på sig huvudmannaskapet för tillgänglighetsinventeringar och Visit Åland huvudman för marknadsföringen. (bilaga 2)

Enligt beslut 22.9.2015 beviljades projektgruppen den nya uppdaterade budgeten på 40.000 € för genomförandet av projektet. (bilaga 3) Projektet ämnade att omfattas av två delar: en tillgänglighetsinventering av utvalda platser runt om på Åland, samt en målgruppsanalys inkl. utformning av en marknadskommunikation.

Av de beviljade medlen, 40.000 €, beslutade projektet att 24.000 € skulle tillfalla del ett och koordineras av Ålands Handikappförbund och 16.000 € för del två till Visit Åland. Ålands Handikappförbund ingick ett skilt resultatavtal med landskapsregeringen om utförandet av tillgänglighetsinventeringar med rapporteringen och redovisning hur medlen använts till näringsavdelningen i april 2016.

Representanter för projektansökan:

Susanne Broman	Verksamhetsledare Ålands Handikappförbund r.f
Lotta Berner Sjölund	Vd Visit Åland r.f
Anders Ekström	Vd Ålands Näringsliv
Mårten Fröjdö	Verksamhetsledare Företagarna på Åland r.f

SYFTE

Projektets huvudsyfte var att få en första bild av hur tillgängligheten för personer med olika funktionsvariationer är utvecklad inom turismbranschen och näringslivet. Ett annat viktigt syfte var att införskaffa kunskap samt informera branschen och intressenter om begreppet Tillgäng turism och dess utvecklingsmöjligheter.

MÅLSÄTTNINGAR

1. Att lyfta upp, synliggöra och medvetandegöra betydelsen av att arbeta med tillgänglighet både lokalt och för besökare.
2. Genom en målgruppsanalys informera och påvisa Ålands utvecklingsmöjligheter inom tillgänglig turism.
3. På basen av en tillgänglighetsinventering utveckla en digital målgruppsanpassad kommunikation.

GENOMFÖRANDET

DEL 1 TILLGÄNGLIGHETSINVENTERING 2015-2016

Som en första åtgärd inom projektet genomfördes en tillgänglighetsinventering under hösten/vintern 2015/2016 som koordinerades av Ålands Handikappförbund. Arbetet inleddes i oktober 2015 genom att skriva ett avtal med företaget Access Sweden och tillgänglighetskonsult Lilian Müller. (bilaga 4) Lilian Müller var redan bekant med Åland på flera sätt. Under åren hade hon genomfört en tillgänglighetsinventering för Ålands Centralsjukhus och i januari 2013 blev hon inbjuden av nätverksgruppen *Tillgänglighet för alla* att hålla en föreläsning om *Tillgänglig turism-den snabbt växande marknaden* för turismbranschen. Detta underlättade att arbetet kunde komma igång så snabbt som möjligt.

Inventeringen omfattade totalt 40 utvalda objekt runt om på Åland. Inventeringen gjordes på basen av olika funktionsnedsättningar som rullstolsburna, synskadade, hörselskadade, astmatiker/allergiker och kognitiv förmåga. De utvalda objekten, som fanns med i projektansökan, bestod av både utomhusmiljöer, byggnader och transportmedel och hade gjorts upp på basen som viktiga och intressanta objekt.

I Lilians uppdrag ingick en dokumentation genom en skriftlig rapport som ger en beskrivning av nuläget, förslag till åtgärder och tillgänglighet fakta (checklistor, mått etc.) (se exempel hotell Arkipelag bilaga 5). Inventeringen gjordes i tre etapper under perioden oktober 2015 -januari 2016. Projektgruppen hade uppföljningsmöten med Lilian efter varje etapp för input och en lägesrapport.

I januari 2016 anordnades en "aftonskola" för politiker och tjänstemän i samarbete med Mariehamns stad där Lilian presenterade resultatet av inventeringen som ligger under Mariehamn stad. (bilaga 6). Under samma månad träffade Ålands Handikappförbund och Visit Åland socialministern Wille Valve för att presentera projektet samt diskutera åtgärdsprogrammet för Ålands Landskapsregerings funktionshinderspolitik 2013-2016.

I februari 2016 avslutades Lilian Müllers uppdrag och tillgänglighetsrapporterna var sammanställda. Av de totalt 40 objekten föll fem objekt bort av olika anledningar medans tre objekt kom till som nya. Varje inventerad objekt fick sin rapport både digitalt och i print. Lilian sammanställde även en kort rapport från tillgänglighetsinventeringar på Åland som beskriver tillvägagångssättet, resultatet i korthet och ett utlåtande inför det fortsatta arbetet. (bilaga 7) Alla rapporter skickades till Visit Åland och Ålands Handikappförbund.

Förutom inventeringen gjorde Lilian under perioden en särskild granskning av konstnärsbostaden i Eckerö post -och tullhus, med rådgivning inför ombyggnad av badrum, en granskning av förskolelokaler i Mariehamn, ett rådgivande möte inför utbyggnaden av PAF:s kontor.

I mars 2016 anordnade projektgruppen en kvällsföreläsning vid Ålands Sjöfartsmuseum. Lilian Müller presenterade resultatet av inventeringen och föreläste om *Tillgänglig turism -en utvecklingsmöjlighet för destinationen Åland*. Målgruppen för kvällen var de verksamheter som blivit inventerade samt övriga intressenter. På kvällen deltog 32 deltagare. (bilaga 8)

I oktober 2016 samarbetade projektgruppen tillsammans med Ålands Landskapsregering och City Mariehamn kring en dubbel föreläsning på temat: Bygg & tillgänglighet. Eftermiddagen fokuserade på en fördjupning i den åländska bygglagstiftningen i relation till en god tillgänglighet. (bilaga 9)

I november 2016 anordnades en inspirationsdag med tema Universell Design med föreläsning av tekn.Dr. Per-Olof Hedvall och målgruppen var i första hand de verksamheter som inventerades. (bilaga 10)

I slutet av 2016 skickades det ut en kort undersökning till de inventerade via det digitala enkätverktyget *SurveyMonkey* med några frågor relaterade till inventeringen, rapporten och dess användningsområde i verksamheten. Drygt en 1/3 svarade på enkäten och var positiva.

DEL TVÅ MARKNADSFÖRING 2017 -2018

Visit Åland ämnade att påbörja sitt arbete inom projektet i oktober 2016. På grund av föreningens uppdagade förskingring i november 2016 stannade verksamheten och alla pågående projekt blev "on hold" tills föreningens ekonomiska situation hade stabiliserats. I och med händelsen dirigerades personalens arbetsuppgifter om under en längre tid.

I april 2017 begärde Visit Åland in offert från Access Sweden och tillgänglighetskonsult Lilian Müller på en analys/utredning om tillgänglig turism som ingick i Visit Ålands uppdrag inom projektet. (bilaga 11). Slutprodukten som levererades i juni 2017 *Tillgänglig turism som utvecklingspotential-översikt och vägledning för utveckling av åländsk turism* är indelad i två delar. Den första delen beskriver och omfattar begreppet tillgänglig turism, den demografiska förändringen, resvanor och beteende och framgångsfaktorer för en tillgänglig destination. Den andra delen beskriver destinationen Ålands utgångsläge, samverkan, handlingsplaner och checklista för den egna verksamheten samt lästips. (bilaga 12)

Rapporten skickades ut som nyhetsbrev till Visit Ålands medlemmar, till alla inventerade objekt, kommuner och till berörda instanser inom offentlig sektor.

I november -december 2017 påbörjades arbetet att sammanställa alla tillgänglighets rapporter. En utmaning var att hitta ett informativt och kundvänligt format som beskrev tillgängligheten med både symbol och text. Informationen sammanställdes enligt objektets tillgänglighet för rullstolsburna, synskadade, hörselskadade, astmatiker/allergiker, handikapparkering och toaletter samt tillgängliga hissar. Sammanställningen finns både som word dokument och som pdf och tillgängliga på tre språk; svenska, finska och engelska. (se exempel hotell Arkipelag bilaga 13). Visit Åland skickade sammanställningen till de inventerade objekten med en önskan om att lägga upp informationen på sin egen hemsida.

Innan årets slut publicerades fliken *Tillgängliga Åland* på svenska på Visit Ålands hemsida www.visitaland.com. Under fliken formades följande underrubriker: allmän information, resa till och inom Åland, researrangörer, boende, sevärdheter och aktiviteter samt arrangörer som erbjuder gratis ledsagare. Under början av 2018 publicerades sidan på finska och därefter på engelska.

Utöver projektet arrangerade Åland s Handikappförbund under våren 2018 ett event i samarbete med Ålands Landskapsregering och City Mariehamn på tema: *Tillgänglighet som skapar tillväxt* med en extern föreläsare, Lars -Göran Wadén. Målgruppen var yrkesverksamma och beslutsfattare. (bilaga 14)

I samband med sammanställningen diskuterade projektgruppen införskaffande och valet av publika grafiska symboler på Åland för en ökad tillgänglighet. Projektet kunde konstatera att Åland inte har några givna bestämmelser gällande ett symbolsystem för informationsskyltar angående en ökad tillgänglighet. Den internationella skylten rullstolen är skylten som är mest bekant och publikt synlig och används för både handikapparkering och toaletter.

Valet av symboler som har införskaffats inom projektet utgick från sammanställningen av inventeringarna plus några tilläggsymboler. Sammanlagt 9 olika symboler prioriterades: rullstolsburen, synnedsättning, hörselnedsättning, tillgängliga hissar, allergi/astmatiker, ledarhund, teckenspråk, nedsatt kognitiv förmåga, tillgänglig nödutgång. Rullstolsburen symbolen används som idag även för handikapparkering och handikapptolett.

RESULTAT

Genom projektet kunde vikten av att arbeta med tillgänglighet lyftas fram genom en rad åtgärder: tillgänglighetsinventeringar, föreläsningar och digital synlighet. Olika verksamheter, både offentliga och privata, fick möjlighet att bli inventerade och tillgång till en praktisk information. Rapporten utgör ett arbetsverktyg för verksamheten och deras fortsatta utvecklingsarbete att öka sin tillgänglighet. I rapporten finns konkreta åtgärdsförslag för förbättringar som i regel inte är av stor karaktär och lätt att ta i bruk. Sammanställningen av inventeringen kan verksamheterna använda via sina egna marknadsföringskanaler.

Projektet förverkligande att få tillstånd en en samlad och kvalitetssäkrad information om vad det tillgängliga Åland kan erbjuda på Visit Ålands hemsida www.visitaland.com, huvudkanalen med ca. 400 000 unika besökare per år. Visit Åland ser gärna att informationen utvecklas genom att fler verksamheter kan få möjligheten eller väljer att bli inventerade och på så sätt bli synliga på sidan.

FORTSÄTTNING

Under projektets gång konstaterades att verksamheternas arbete med tillgänglighetsfrågor inte av största prioritet men noterades att när frågan lyfts finns det i grund och botten ett intresse och en förståelse för vikten av en ökad tillgänglighet. Som vid många utvecklingsfrågor, är det i första hand en avsaknad av kunskap och information och förverkligandet av olika åtgärder som upplevs ta både resurser och pengar.

Det är högst väsentligt att olika tillgänglighetsfrågor förs fram i samhället på många plan för att kontinuerligt påvisa betydelsen av denna utveckling på Åland. Genom en bredare kommunikation från många aktörer i samhället är det lättare även för turismbranschen att prioritera frågan i verksamheten.

I Lilian Müllers rapport, kapitel 2 under rubriken Strategier och tillvägagångssätt, ges en bra sammanfattning som visar behovet vikten av ett brett engagemang i samhället för att Åland ska bli mer tillgängligt för alla.

Nätverket, Tillgängliga Åland, kommer att träffas fortsättningsvis i syfte att diskutera aktuella frågor inom detta område. Nätverket kommer även följa upp projektet genom kontakten till verksamheterna som blev inventerade och inte minst fortsätta informera om betydelsen av att arbeta mot en ökad tillgänglighet för gynnarna både besökare och lokalbefolkningen.

FÖRDELNING PROJEKTKOSTNADER			
Inventering inkl.dokumentation	24000	(Ålands Handikappförbund)	
Konsulttjänst inköp rapport Tillgänglig turism	5000		
Översättningar finska och engelska	6665,99		
Projektarbete Visit Åland	3032,40		
Inköp av grafiska tillgänglighetsymboler	301,61		
Föreläsning	1000		
Visit Åland	16000		

Mariehamn
Mars 2019

Camilla Sommarström
Visit Åland
Destinationsutvecklare & medlemskoordinator

Susanne Broman
Ålands Handikappförbund
Verksamhetsledare

BILAGOR

Bilaga 1	Ansökan om projektet
Bilaga 2	Uppdaterad budget för ansökan
Bilaga 3	Beslut om projektet
Bilaga 4	Avtal tillgänglighetsinventering
Bilaga 5	Exempel Tillgänglighetsrapport
Bilaga 6	Aftonskola Mariehamns stad
Bilaga 7	Sammanställning av inventeringarna
Bilaga 8	Föreläsning: Tillgänglig turism -en utvecklingsmöjlighet för destinationen Åland
Bilaga 9	Föreläsning: Bygg & Tillgänglighet
Bilaga 10	Föreläsning: Universell Design
Bilaga 11	Offert rapport Lilian Müller
Bilaga 12	Rapport: Tillgänglig turism som utvecklingspotential
Bilaga 13	Exempel tillgänglighetsinformation för www.visitaland.com
Bilaga 14	Föreläsning: Tillgänglighet som skapar tillväxt